ทรัพยากรสัตว์น้ำจากการประมงพื้นบ้านทางฝั่งทะเลอันดามันของประเทศไทย

กำพล ลอยชื่น* วิทยา พันธะกิจ สนธยา บุญสุข ประพัตร์ แก้วมณี และ ทัศนีย์ ศุภพฤกษ์
ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลฝั่งอันดามัน (ภูเก็ต)

บทคัดย่อ

การศึกษาสภาวะทรัพยากรสัตว์น้ำจากการประมงพื้นบ้านทางฝั่งทะเลอันดามัน ในระหว่างเดือนมกราคมถึงธันวาคม ปี 2553 พบเครื่องมือประมงที่ชาวประมงพื้นบ้านใช้หลักๆ ได้แก่ อวนจมปู อวนจมกุ้ง อวนลอยปลาทู อวนจมปลาเห็ดโคน ลอบปู และลอบหมึก มีแหล่งประมงที่สำคัญบริเวณใกล้เกาะต่างๆ แนวกองหินและปะการัง ตลอดแนวชายฝั่งทะเลอันดามัน ระดับน้ำทะเลลึก 5-25 เมตร โดยการลงแรงประมงของเครื่องมือแต่ละชนิดในแต่ละจังหวัดมีความแตกต่างกัน แต่จะทำการประมงหนาแน่นในช่วงฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือเหมือนกัน สำหรับอัตราการจับสัตว์น้ำ องค์ประกอบชนิด และขนาดของสัตว์น้ำ ตลอดจนรายได้จากการทำประมง พบว่า อวนจมปูมีอัตราการจับสัตว์น้ำเฉลี่ย 0.83 กิโลกรัม/อวน 100 เมตร สัตว์น้ำที่จับได้มากและเป็นเป้าหมายหลัก คือ กลุ่มปู ร้อยละ 68.18 โดยชนิดที่จับได้มาก คือ ปูม้า ขนาดปูม้าที่จับได้มีขนาดความกว้างกระดองระหว่าง 3.00-20.50 เซนติเมตร (เฉลี่ย 12.67 เซนติเมตร) และมีรายได้เฉลี่ยเหนือต้นทุนเงินสดจากการขายปูม้า 904.69 บาท/เที่ยว อวนจมกุ้งมีอัตราการจับสัตว์น้ำเฉลี่ย 1.40 กิโลกรัม/อวน 100 เมตร สัตว์น้ำที่จับได้มากที่สุดและเป็นเป้าหมายหลัก คือ กลุ่มกุ้ง ร้อยละ 53.50 ชนิดกุ้งที่พบมาก คือ กุ้งแชบ๊วย ขนาดกุ้งแชบ๊วยที่จับได้มีขนาดความยาวตลอดตัวระหว่าง 7.00-22.50 เซนติเมตร (เฉลี่ย 11.49 เซนติเมตร) และมีรายได้เฉลี่ยเหนือต้นทุนเงินสดจากการขายกุ้งแชบ๊วย 729.13 บาท/เที่ยว อวนลอยปลาทูมีอัตราการจับสัตว์น้ำเฉลี่ย 3.53 กิโลกรัม/อวน 100 เมตร สัตว์น้ำที่จับได้มากที่สุดและเป็นเป้าหมายหลัก คือ กลุ่มปลาผิวน้ำ ร้อยละ 81.05 ชนิดที่พบมาก คือ ปลาทู ขนาดปลาทูที่จับได้มีขนาดความยาวตลอดตัวระหว่าง 11.00-24.00 เซนติเมตร (เฉลี่ย 17.14 เซนติเมตร) และมีรายได้เฉลี่ยเหนือต้นทุนเงินสดจากการขายปลาทู 467.82 บาท/เที่ยว อวนจมปลาเห็ดโคนมีอัตราการจับสัตว์น้ำเฉลี่ย 1.12 กิโลกรัม/อวน 100 เมตร สัตว์น้ำที่จับได้มากที่สุดและเป็นเป้าหมายหลักคือ กลุ่มปลาหน้าดิน ร้อยละ 94.36 ชนิดที่จับได้มาก คือ ปลาเห็ดโคน ขนาดปลาเห็ดโคนที่จับได้มีขนาดความยาวตลอดตัวระหว่าง 9.00-24.00 เซนติเมตร (เฉลี่ย 15.76 เซนติเมตร) และมีรายได้เฉลี่ยเหนือต้นทุนเงินสดจากการขายปลาเห็ดโคน 1,243.60 บาท/เที่ยว ลอบปูมีอัตราการจับสัตว์น้ำเฉลี่ย 0.91 กิโลกรัม/ลอบ 10 ลูก สัตว์น้ำที่จับได้มากที่สุดและเป็นเป้าหมายหลัก คือ กลุ่มปู ร้อยละ 97.25 ชนิดที่จับได้มาก คือ ปูม้า ขนาดปูม้าที่จับได้มีขนาดความกว้างกระดองระหว่าง 2.00-18.00 เซนติเมตร (เฉลี่ย 11.45 เซนติเมตร) และมีรายได้เฉลี่ยเหนือต้นทุนเงินสดจากการขายปูม้า 2,658.35 บาท/เที่ยว ลอบหมึกมีอัตราการจับสัตว์น้ำเฉลี่ย 3.98 กิโลกรัม/ลอบ 10 ลูก สัตว์น้ำที่จับได้มากที่สุดและเป็นเป้าหมายหลัก คือ กลุ่มปลาหมึก ร้อยละ 98.15 ชนิดที่จับได้มาก คือ หมึกหอม ขนาดหมึกหอมที่จับได้มีขนาด

ความยาวลำตัวระหว่าง 7.50-35.50 เซนติเมตร (เฉลี่ย 17.73 เซนติเมตร) และมีรายได้เฉลี่ยเหนือต้นทุนเงินสดจากการขายหมึกหอม 675.53 บาท/เที่ยว สำหรับอัตราการจับเฉลี่ยตามเขตระยะห่างฝั่งของเครื่องมือประมงพื้นบ้านแต่ละชนิด พบว่าส่วนใหญ่แสดงความแตกต่างที่ไม่ชัดเจน แต่พบว่าการกระจายขนาดสัตว์น้ำจะมีในสัดส่วนของสัตว์น้ำที่มีขนาดใหญ่มากขึ้นตามระยะห่างฝั่ง

คำสำคัญ: ทรัพยากรสัตว์น้ำ เครื่องมือประมงพื้นบ้าน ฝั่งทะเลอันดามันของประเทศไทย

* ผู้รับผิดชอบ : ๗๗ ถนนศักดิเดช อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ๘๓๐๐๐ โทรศัพท์ ๐ ๗๖๓๙ ๑๑๓๘- ๔๐
e-mail : k_loychuen@yahoo.com

Marine Resources from Small Scale Fisheries along the Andaman Sea Coast of Thailand

Kumpon Loychuen* Withaya Panthakit Sonthaya Boonsuk

Prapat Kawemanee and Thassanee Supapuek

Andaman Sea Fisheries Research and Development Center (Phuket)

Abstract

Study of marine resources status from small scale fisheries in the Andaman Sea Coast of Thailand during January to December 2004. The main types fishing gears in the area included crab gill nets, shrimp trammel nets, Indo-Pacific mackerel gill nets, sand whiting gill nets, crab traps and squid traps. The main fishing grounds were around islands, rock piles and coral reefs and along the coast where the water depth were in the range of 5-25 m. Fishing efforts of each types of gears were different between provinces. However, the fishing efforts of all provinces were similarly high during Northeast Monsoon. The average catch rate of crab gill nets was 0.83 kg/100 m-net. The catch included 68.18 % of crabs. The main catch composition were blue swimming crabs which their carapace widths (CW) were in the range of 3.00-20.50 cm (12.67 cm of average CW). The average return of blue swimming crabs over cash cost was 904.69 bath/trip. The average catch rate of shrimp trammel nets was 1.40 kg/100 m- net. The catch included 53.50 % of shrimps. The main catch composition were banana shrimps which their total lengths (TL) were in the range of 7.00-22.50 cm (11.49 cm of average TL). The average return of banana shrimps over cash cost was 729.13 bath/trip. The average catch rate of Indo-Pacific mackerel gill nets was 3.53 kg/100 m-net. The catch included 81.05 % of pelagic fish. The main catch composition were Indo-Pacific mackerels which their TL were in the range of 11.00-24.00 cm. (17.14 cm of average TL). The average return of Indo-Pacific mackerels over cash cost was 467.82 bath/trip. The average catch rate of sand whiting gill nets was 1.12 kg/100 m-net. The catch included 94.36 % of demersal fish. The main catch composition were sand whitings which their TL were in the range of 9.00-24.00 cm (15.76 cm of average TL). The average return of sand whitings over cash cost was 1,243.60 bath/trip. The average catch rate of crab traps was 0.91 kg/10 traps. The catch included 97.25 % of crabs. The main catch composition were blue swimming crabs which their CW were in the range of 2.00-18.00 cm (11.45 cm of average CW). The average return of blue swimming crabs over cash cost was 2,658.35 bath/trip. The average catch rate of

squid traps was 3.98 kg/100 m-net. The catch included 98.15 % of squids. The main catch composition were bigfin reefs which their TL were in the range of 7.50-35.50 cm (17.73 cm of average TL). The average return of squid over cash cost was 675.53 bath/trip. The catch rates of the near shore and the distant fishing grounds were not clearly different. However, it was found that the fish size positively related to the distance from the shore.

Key words : marine resources, small scale fishing gears, Andaman Sea Coast of Thailand

* Corresponding author: 77 Sakdidej Road, Muang District, Phuket Province 83000, Thailand
Tel. 0 7639 1138-40 e-mail : k_loychuen@yahoo.com